

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ
ПІДГОТОВКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ : ЗМІНА НОРМ,
ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ**

Іпатова Надія Миколаївна,

викладач коледжу ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ.
kordik94@ukr.net

***ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІРШОВАНИХ ТВОРІВ
У РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ***

Використання віршованих творів на уроках у початковій школі є дуже ефективними, та сприяє розвитку мислення, мовлення, розвиває комунікативних можливостей учнів, розвиває творчість, допомагає розкрити себе, та дізнатися багато цікавого про нашу країну, формує мовленнєву діяльність учнів.

Рівень розвитку зв'язного мовлення учнів початкової школи залежить від наявності певного рівня знань, сформованості чуттєвої сфери і рівня образного мислення, інтелектуальних здібностей, навичок сприйняття, оцінки, вибору й творчого підходу до мовленнєвої діяльності, а також від обсягу лексичного запасу.

Перевагами використання римованого матеріалу визначено довільне розширення лексичного запасу та розвиток відчуття мови. Специфіка віршів допомагає учневі оволодіти емоційно-ціннісним досвідом спілкування. Вона допомагає забезпечити на уроці мовну атмосферу і психологічний контакт.

Завдяки віршу, як і казці, дитина пізнає світ не тільки розумом, а й серцем, відкликається на події та явища навколишнього життя, висловлює ставлення до них. Початкове духовне виховання дитини відбувається також у віршованому творі. В. Сухомлинський акцентував увагу педагогів на його використанні як засобу розвитку творчого мислення. За його словами, вірш – це активна естетична творчість, що захоплює всі сфери духовного життя дитини – її розум, почуття, уяву, волю. Створення віршів – це один із найцікавіших для дітей видів поетичної творчості. Водночас це важливий засіб розумового розвитку. Як би не творчість, не складання віршів, мовлення багатьох дітей було б плутаним, а мислення – хаотичним. Саме вірш задовольняє жадобу дитячого пізнання, інтерес до навколишнього [1].

Віршовані твори сприяють розвитку в дітей творчої уяви, логічного й образного мислення. Слухаючи вірші, діти й самі прагнуть їх складати. Отже, великий педагог націлював увагу педагогів на використання їх як засобу розвитку творчого мовлення дітей. Вірш, вводячи молодшого школяра у світ фантазії, пробуджує їх до активної діяльності: спочатку до співтворчості, а потім до творчості.

Досвід педагогів підказує, що учні краще і швидше засвоюють матеріал з мови, якщо в урок уплітати віршовані твори в яких закладено вивчувані твори. Це своєрідна гра з елементами творчості й пошуку. Це сприяє активізації уваги учнів, вносить позитивлення.

Завдання, які містяться у вірші, змушують учнів задуматись над змістом прочитаного, сприяють повнішому засвоєнню матеріалу.

Так, вивчаючи тему «Дзвінки і глухі приголосні», ми запропонували учням такий вірш автора Т. Блашук:

Ти, друже, хочеш знати,
Як слово написати?
Тут треба міркувати і слово так зміняти.
Щоб поруч із дзвінками,
А також із глухими
Сусідонька була.
Вгадали хто вона?
Ну так і є! Подружка голосна.

У цьому вірші закладене дуже важливе правило, вивчивши і зрозумівши яке, учні навчилися правильно писати слова на зразок нігті, кігті, легко, боротьба.

Л. Лужецька пропонує свій варіант вірша для вивчення дзвінких приголосних, саме його ми і використали:

Кігті, нігті, вогко, легко
Дьогтю, вогкий і легкий –
Буква Г в словах оцих
Позначає звук глухий.
Інші букви всі дзвінки,
Не оглушайте ніколи,
Вимовляйте їх завжди дзвінко – за законом мови.
Під час вивчення м'якого знака ми запропонували такий вірш:
Не забудьте ви про мене:
В алфавіті я в потребі.
Хоч я буква, а не звук,
Та я завжди тут як тут.
Ну, яка ж Волинь без мене,
Чи скажімо, осінь, лебідь?
Львів і Луцьк, альбом і вість,
Батько, сіль, дідусь і вість.

Вивчивши правило на основі наведеного вірша, учні дізналися про те, що м'який знак – це буква, а не звук, і служить він для пом'якшення приголосних звуків. У ході експерименту було з'ясовано наступне: читання віршів сприяє розширенню комунікативної компетенції й творчих здібностей дітей, а також є одним з найефективніших засобів навчання української мови в початковій школі; емоції й враження, отримані під час прослуховування вірша стимулюють мотивацію учнів; уроки з використанням віршованих творів допомагають дітям краще розкрити себе, адже намагання виразно розповісти, додати частинку

себе, є дуже важливими для учнів. Тому вивчення віршів має безліч позитивних аспектів.

Використання своєрідних методів і прийомів з урахуванням особистісних особливостей і можливостей учнів орієнтує педагога на вивчення мотивації творчості учнів початкових класів, конструювання специфічних умінь і навичок.

Шлях до пізнання себе відкривається через творчість, і в ньому дитина розкриває себе і своє бачення навколишнього світу. Це створює бачення і своєї унікальності, неповторності, допомагає проявити себе неординарно під час навчання.

Під час підготовки діти виявляли індивідуальні творчі та інтелектуальні можливості. Ураховуючи особисті бажання та потреби, ми поставили завдання: увійти в роль, домогтися її виразності, звучності, емоційної забарвленості.

Отже, використання віршованих творів є ефективним засобом розвитку мовлення молодших школярів.

Література

1. Толук І. Казка як засіб ознайомлення з кольором дітей молодшого шкільного віку. URL : <https://naurok.com.ua/kazka-yak-zasib-oznayomlennya-z-kolorom-ditey-molodshogo-shkilnogo-viku-73391.html>.

Маркотенко Тамара Савеліївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ.
tamaramarkotenko@gmail.com

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Мова служить не тільки засобом спілкування, а й застосовується для художнього відтворення людських почуттів, змалювання дійсності. Помітний внесок у навчання молодших школярів рідної мови, зокрема, розвитку зв'язного мовлення зробили українські лінгводидакти В. Бадер, М. Вашуленко, Л. Варзацька, Т. Горбунова, І. Гудзик, Т. Коршун, Л. Кутенко, О. Савченко, М. Стельмахович, О. Хорошковська та ін.

Мета нашої наукової розвідки – розкрити основні напрямки роботи з розвитку мовлення, значення переказу для дітей, подати класифікацію переказів та навести приклад організації вибіркового переказу тексту.

К. Барінова зазначає, що зв'язне мовлення – це мовне змістовне тематично спрямоване, логічно послідовне, оформлено відповідно чинних у даній мові норм, а також мет і умов мовленнєвої комунікації [1, с. 38]. Розвивати мовлення – це безперервно удосконалювати уміння користуватися мовними засобами в процесі говоріння. Для успішної роботи з розвитку умінь зв'язно висловлювати думку важливе значення має дотримання умов, серед яких, на думку О. Хорошковської, є: створення відповідного мовного середовища; забезпечення потреби у спілкуванні українською мовою; увага до мовлення